

เทศบาลนครนครศรีธรรมราช

Nakhon Si Thammarat City Municipality

ประเพณี

มหาสงกรานต์ มหานครราชธานี ประจำปี 2566

11-14 เมษายน 2566 ณ (ด้วย)อุทยานนครศรีธรรมราช (ที่)สวนสาธารณะเมือง (ที่)สวนสาธารณะเมือง และคลองพระพิรุณ

กำหนดการ
ประเพณีมหาสงกรานต์ ประจำปี 2566
ระหว่างวันที่ 11-12 เมษายน 2566

ณ สวนสาธารณะศรีธรรมมาโคกราช สนามหน้าเมืองนครศรีธรรมราช ศาลหลักเมือง และหอพระอิศวร

วันที่ 11 เมษายน 2566

- เวลา 07.19 น. - พิธีบวงสรวง (พิธีพราหมณ์) เบื้องหน้าพระราชานุสาวรีย์พระเจ้าศรีธรรมมาโคกราช
- เวลา 09.00 น. - รำมโนราห์ บวงสรวงพระราชานุสาวรีย์พระเจ้าศรีธรรมมาโคกราช

วันที่ 12 เมษายน 2566

- เวลา 09.00 น. - พิธีพลีกรรมน้ำศักดิ์สิทธิ์ทั้ง 6 แหล่ง
- เวลา 14.30 น. - นำน้ำศักดิ์สิทธิ์ทั้ง 6 แหล่ง เข้าสู่ประรำพิธี ณ สนามหน้าเมือง
- เวลา 15.30 น. - พิธีพุทธาภิเษกน้ำศักดิ์สิทธิ์
- เวลา 18.00 น. - พิธีแห่เทวียวก และการแสดงเพลงบอกพื้นบ้าน

กำหนดการ
ประเพณีมหาสงกรานต์ ประจำปี 2566
ระหว่างวันที่ 13-14 เมษายน 2566

ณ สวนสาธารณะสวนศรีธรรมมาโคกราช สนามหน้าเมืองนครศรีธรรมราช ศาลหลักเมือง และหอพระอิศวร

วันที่ 13 เมษายน 2566

- เวลา 06.00 น. -ร่วมทำบุญตักบาตรเนื่องในวันขึ้นปีใหม่ไทย (พระสงฆ์จำนวน 20 รูป)
ณ สนามหน้าเมืองนครศรีธรรมราช
- เวลา 08.15 น. -พิธีอัญเชิญพระพุทธรูปหิรัญค้ำจากหอพระพุทธรูปหิรัญค้ำ แห่ไปตามถนนราชดำเนิน
- เวลา 09.45 น. -พิธีสมโภชพระพุทธรูปหิรัญค้ำ
- เวลา 13.00 น. -ร่วมสรงน้ำพระพุทธรูปหิรัญค้ำ

วันที่ 14 เมษายน 2566

- เวลา 09.00 น. -พิธีบวงสรวงพระอิศวร ณ ฐานพระสยาม บริเวณตลาดท่าชี
- เวลา 18.00 น. -พิธีเปิดฟ้า เปิดดิน เปิดขบวนแห่ "นางดาน อลังการเมืองนคร"
- เวลา 19.00 น. -ขบวนแห่เคลื่อนออกจากศาลหลักเมือง มุ่งสู่หอพระอิศวร
- เวลา 19.40 น. -การแสดงแสง สี เสียง และสื่อผสม "นางดาน อลังการเมืองนคร"

พระเจ้าศรีธรรมโศกราช ณ สวนสาธารณะศรีธรรมโศกราช

พระเจ้าศรีธรรมโศกราช เป็นปฐมกษัตริย์เป็นต้นราชวงศ์ปทุมวงศ์ แห่งอาณาจักรตามพรลิงค์ เป็นผู้สร้างเมืองนครศรีธรรมราชจากชุมชนเดิมซึ่งมีชื่อเรียกว่า ตามพรลิงค์ บนหาดทรายแก้ว (บริเวณตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน) ด้วยประวัติความเป็นมาที่สำคัญนี้ จึงเป็นที่มาของชื่อสวนสาธารณะ “ศรีธรรมโศกราช” ตั้งขึ้นเพื่อระลึกถึงคุณูปการอันยิ่งใหญ่ ของพระเจ้าศรีธรรมโศกราช ผู้สถาปนาอาณาจักรศรีธรรมราชแห่งนี้

ที่มา: พิพิธภัณฑ์ เมืองนครศรีธรรมราช

พิธีแหงหยวก

การสลักหยวกหรือการแหงหยวก เป็นงานฝีมือช่างประเภทหนึ่งที่อยู่ในช่างสิบหมู่ ประเภทช่างสลักของอ่อน ย้อนหลังไปประมาณ 20-30 ปี ขึ้นไป มีประเพณีที่เกี่ยวกับการแหงหยวกกล้วยอยู่ 2 อย่าง คือ การโกนจุกและการเผาศพ (โดยเฉพาะศพผู้ที่มีฐานะปานกลาง) งานโกนจุกหรือประเพณีการโกนจุก จะมีการจำลองเขาพระสุเมรุ ตามความเชื่อ แล้วตกแต่งภูเขาด้วยรูปสัตว์ต่างๆ ส่วนภูเขาพระสุเมรุจะตั้งอยู่ตรงกลางร้านม้า ซึ่งทำโครงสร้างด้วยไม้แล้วหุ้มด้วยหยวกกล้วยแกะสลักเป็นลวดลายต่างๆ ประเพณีการเผาศพก็เช่นกัน จะทำ ร้านม้า ซึ่งทำโครงสร้างด้วยไม้แล้วประดับด้วยหยวกกล้วยแกะสลักอย่างงดงาม

การสลักหยวกหรือการแหงหยวกนั้น ผู้ที่เป็นช่างจะต้องได้รับการฝึกหัดจนเกิดความชำนาญพอสมควร เพราะการสลักหยวกกล้วยนั้นช่างจะไม่สามารถลวดลายลงไปก่อนจับมีดได้ก็ลงมือสลักกันเลยทีเดียว จึงเรียกตามการทำงานนี้ว่า “การแหงหยวก” ประกอบด้วยมีดที่ใช้มีปลายแหลม เมื่อพิจารณาดูแล้วก็เหมาะสมที่จะเรียกว่า “แหงหยวก” ต่อมามีการศึกษาวิจัยงานแหงหยวกและผู้วิจัยเสนอให้ใช้คำเรียกงานงานแหงหยวกว่า “จำหลักหยวก”

ที่มา: <https://localphetchaburi.net>

เพลงบอกพื้นบ้าน

เพลงบอกเป็นการแสดงพื้นบ้านของภาคใต้ที่สืบทอดมาแต่โบราณ จัดเป็นปฏิภาณกรวีคือผู้ทอกลีลาเพลงบอกจะต้องใช้ไหวพริบและปฏิภาณซึ่งการใช้คารมที่ออกมาเป็นบทกลอนเพื่อชมสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือโต้ตอบกันเพลงบอกจะเล่นและร้องกันอย่างแพร่หลายในบริเวณจังหวัดภาคใต้ตอนบนและตอนกลางซึ่งบทกลอนของเพลงบอกจะมีความโดดเด่นทางด้านฉันทลักษณ์มาก ซึ่งนักวิชาการกล่าวกันว่ามีความแตกต่างจากเพลงพื้นบ้านภาคใต้อื่นๆ และไม่ตรงกับบทหรือกรอนไทยประเภทใดเลย

ซึ่งจะนิยมเล่นกันในวันตรุษสงกรานต์ เพื่อเป็นการป่าวประกาศให้ชาวบ้านได้รู้โดยทั่วกันว่านี่เป็นวันขึ้นปีใหม่แล้วหรือใช้เป็นการบอกเรื่องราวข่าวสารต่างๆ เช่น บอกงานบุญกุศล เพราะในสมัยโบราณคนที่รู้หนังสืออ่านออกเขียนได้มีน้อย เอกสารการพิมพ์ก็ไม่มีแพร่หลายมากนัก รายละเอียดเกี่ยวกับการขึ้นปีใหม่หรือเปลี่ยนศักราช หรือการประกาศสงกรานต์ประจำปี เพลงบอกคือการสื่อสารที่สำคัญยิ่งประการหนึ่ง เพลงบอกจึงเป็นการบอกข่าวของชาวบ้านไปทุกละแวกให้ทราบทั่วถึงปีใหม่แล้วหรือเป็นการบอกเล่าเรื่องราวข่าวสารต่างๆ เช่น บอกข่าวเชิญไปทำบุญตามเหตุการณ์ต่างๆ เรียกได้ว่าเพลงบอกเป็นความเชื่อทางวัฒนธรรมทางจิตใจอย่างหนึ่งของชาวใต้ ซึ่งคู่กับชาวบ้านมานานตั้งแต่โบราณ และสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

จังหวัดนครศรีธรรมราชได้ชื่อว่าเป็นจังหวัดที่มีนักเล่นเพลงบอกมากที่สุด ทั้งในอดีตและปัจจุบันจนได้รับสมญานามว่าเมืองเพลงบอก นอกจากมีนักเล่นเพลงบอกเป็นจำนวนมากแล้ว นักเล่นเพลงบอกที่มีชื่อเสียงโด่งดังเป็นที่รู้จัก และได้รับความนิยมชมชอบว่ามีฝีปากคมคายเป็นที่ติดเยียนส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช

เพลงบอกเป็นการละเล่นประเภทการขับร้องที่ต้องใช้สำเนียงภาษาถิ่นใต้ในการร้องบท ตามคำบอกเล่าของคนเฒ่าคนแก่ได้เล่าว่าเพลงบอกนั้นมีมานานแล้ว ถ้าพิจารณาจากชื่อเรียกเพลงบอกหมายถึงการบอกกล่าวข่าวสารต่างๆ ให้ชาวบ้านได้รับรู้ แต่แทนที่จะพูดหรือป่าวประกาศเป็นร้อยแก้ว ผู้ประกาศข่าวหรือแม่เพลง จะกล่าวเป็นทำนองบทหรือกรอน และมีลูกคู่คอยรับและส่งตามคำร้องของแม่เพลง

ส่วนอีกประการหนึ่งเพลงบอกอาจจะมาจากกระบอกลีลา ที่ในครั้งอดีตเวลาแม่เพลงนำข่าวสารไปบอกกับชาวบ้านก็จะเอาสารออกมาจากกระบอกลีลาแล้วบอกให้ชาวบ้านทราบหรือเมื่อถึงเทศกาลสงกรานต์จะมีนักเลงกลอนชาวบ้าน เทียวตระเวนไปแทบทุกครัวเรือนหรือที่ ชาวบ้านมาชุมนุมกันมากที่อาทิ วัด เพื่อขับร้องกลอนบอกสงกรานต์ตามคำทำนายของโหรหลวง เพราะฉะนั้นเพลงชนิดนี้จึงได้ชื่อว่า "เพลงบอก" สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ (2529) กล่าวว่าเพลงบอกเป็นเพลงพื้นเมืองที่นิยมเล่นแพร่หลายที่สุดในสมัยก่อนเมื่อถึงหน้าสงกรานต์ยังมีปฏิทินบอกสงกรานต์แพร่หลายอย่างปัจจุบันจะมีแม่เพลงนำรายละเอียดเกี่ยวกับสงกรานต์ตอกป่าวประกาศแก่ชาวบ้าน โดยร้องเป็นเพลงพื้นบ้านและมีลูกคู่รับเป็นทำนองเฉพาะจึงมีชื่อเรียกว่า "เพลงบอก"

บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์วัดหน้าพระลาน

ประวัติความเป็นมา

ในครั้งโบราณนั้น เมื่อต้องการใช้น้ำพระพุทธรณ์ต์ประกอบพระราชพิธี เช่น น้ำอภิเษก น้ำบรมราชาภิเษกและน้ำพิพัฒน์สัตยา เป็นต้น เจ้าเมืองก็จะให้ราษฎรไปสักริม เพื่อเอาน้ำจากแหล่ง น้ำศักดิ์สิทธิ์ ทั้ง 6 แหล่งมาประกอบพิธีทุกครั้งไป แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ทั้ง 6 แหล่งมีที่มาและความสำคัญดังนี้

บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์วัดหน้าพระลาน

นอกจากนั้นชาวบ้านยังเชื่อว่าน้ำในบ่อนี้สามารถใช้ผสมยารักษาโรคและใช้ ประพรมขับภูติผีปีศาจ ได้ด้วยจึงนิยมตักน้ำในบ่อนี้ไปใช้ดื่มกินตามความเชื่อของตน ในปีพ.ศ.2431 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า เจ้าอยู่หัวได้เสด็จประพาสหัวเมืองปักษ์ใต้และได้เสด็จประพาสประทับแรมจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งขณะนั้น เจ้าพระยาสุรธรรมมนตรี (หนูพร้อม) เป็นเจ้าเมือง พระองค์ทรงทราบเรื่องราวบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์วัดนี้ จึงได้เสด็จ พระราชดำเนินมายังวัดหน้าพระลาน ทรงตักน้ำในบ่อนี้ด้วยภาชนะซึ่งทำด้วยใบจาก (หมาจาก) ด้วยพระองค์ เอง และทรงเสวยด้วย ในอดีตครั้งกรุงศรีอยุธยา เจ้าเมืองนครศรีธรรมราช เคยอัญเชิญน้ำศักดิ์สิทธิ์จากบ่อ แห่งนี้เพื่อเข้าสู่พิธีและพระราชพิธีต่างๆ เช่น พิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยาของเมืองนครศรีธรรมราช และอัญเชิญน้ำ ศักดิ์สิทธิ์จากบ่อแห่งนี้เข้าสู่งานพระราชพิธีทวาราภิเษก เมื่อ ปี พ.ศ.2447 (รัชกาล ที่ 5) และพระราชพิธีบรม ราชาภิเษกพระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ในราชวงศ์จักรี

บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์วัดเสมาเมือง

ตั้งอยู่ทางทิศอีสานของวัด เป็นบ่อน้ำที่สร้างขึ้นพร้อมกับการตั้งวัดเสมาเมือง หมายถึงหลักเมือง เป็นสถานที่บอกเรื่องราวต่าง ๆ ของจังหวัดนครราชสีมา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันวัดเสมาเมือง ตามทะเบียนวัดของจังหวัดนครราชสีมา สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 1318 เป็นวัดที่สร้างขึ้นเป็นอันดับที่ 2 รองจากวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร มีหลักศิลาจารึกหลักที่ 23 ซึ่งพบที่วัดเสมาเมืองแห่งนี้ ชาวบ้านเชื่อกันว่าบ่อน้ำแห่งนี้ ตั้งอยู่ภายในเขตธรณีสงฆ์อันเป็นแดนของพระพุทธศาสนา และในอดีตเคยเป็นศาลาพราหมณ์ ที่ได้เข้าสู่นครราชสีมา ราวศตวรรษที่ 10-12

ก่อนกลายเป็นวัดในพระพุทธศาสนา และเชื่อว่าบ่อน้ำนี้ มีอายุก่อนตั้งวัดเสมาเมือง เป็นบ่อน้ำในศาสนาสถานของศาสนาพราหมณ์ จึงมีความเชื่อว่าใครที่ได้ดื่มกินน้ำในบ่อนี้ ก็สามารถแก้คุณไสย ภูตผีปีศาจได้ จึงเป็นบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์หนึ่งใน 6 แห่งของนครราชสีมา และทางการได้ตักน้ำในบ่อนี้เข้าสู่พิธีและพระราชพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยาของเมืองนครราชสีมาและอัญเชิญน้ำศักดิ์สิทธิ์จากบ่อน้ำแห่งนี้ เข้าสู่งานพระราชพิธีท้าวเวสโยกในรัชกาลที่ 5 และพระราชพิธีบรมราชาภิเษก พระมหากษัตริย์ราชเจ้าทุกพระองค์ในราชวงศ์จักรี

บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์วัดเสมาไชย

อยู่ทางด้านทิศเหนือของวัดเสมาเมือง บ่อน้ำตั้งอยู่ทางทิศอีสานของวัด เช่นเดียวกับวัดเสมาเมืองเสมาไชยหมายถึงเครื่องหมายของการชนะ ในอดีตพระเจ้าศรีธรรมมาโคกราช กษัตริย์เมืองนครได้สร้างวัดนี้ขึ้นหลังจากได้กรีธาทัพไปตีหัวเมือง ฝ่ายใต้ และได้รับชัยชนะกลับมา จึงได้บูรณะวัดเสมาไชยเป็นที่ระลึก เพื่อเป็นสิริมงคลแก่บ้านเมืองจึงทำให้น้ำศักดิ์สิทธิ์ในบ่อน้ำวัดเสมาไชย ได้ถูกนำไปใช้เป็นบ่อพระพุทธรมนต์ ประพรมให้แก่ทหารหรือให้ทหารดื่มน้ำเพื่อออกสงคราม ในคราวที่เจ้าพระยาหนครน้อย ได้กรีธาทัพไปตีไทรบุรี ก็ได้มน้ำน้ำศักดิ์สิทธิ์บ่อนี้ เข้าพิธีพุทธาภิเษกประพรมให้ทหาร และให้ทหารดื่มน้ำบ่อนี้เพื่อไปทำสงครามกับเมืองไทรบุรี และได้รับชัยชนะกลับมา ชาวนครจึงเชื่อว่าน้ำบ่อนี้ ผู้ใดได้ดื่มกินจะได้รับชัยชนะในทุกคราว

ในอดีตจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้อัญเชิญน้ำศักดิ์สิทธิ์จากบ่อแห่งนี้ เพื่อเข้าพิธีและพระราชพิธีต่าง ๆ เช่นพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาของเมืองนครศรีธรรมราช และอัญเชิญน้ำศักดิ์สิทธิ์จากบ่อแห่งนี้เข้าประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษกพระมหากษัตริย์ราชทุกพระองค์ในราชวงศ์จักรี

บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์วัดประดู่ขาว

ตั้งอยู่ในท้องที่ตำบลคลัง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช (ซึ่งปัจจุบันกลายเป็นวัดร้าง และได้ใช้พื้นที่เป็นโรงเรียนอนุบาลนครศรีธรรมราช “ณ นครอุทิศ”) ตั้งอยู่ที่ตำบลคลัง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ปัจจุบันเป็นวัดร้างทางราชการได้ใช้สถานที่วัดนี้เป็นโรงเรียนอนุบาลนครศรีธรรมราช ไปแล้วบ่อน้ำที่วัดประดู่ขาวเดิมเป็นบ่อน้ำลึกอยู่หลังโรงเรียนอนุบาลนครศรีธรรมราช แต่ครั้งโบราณน้ำในบ่อนี้ได้รับการปลุกเสกโดยเจ้าอาวาสรูปสำคัญของวัดนี้เป็นเจ้าอาวาสที่มีอิทธิฤทธิ์มากเชี่ยวชาญทางไสยศาสตร์น้ำในบ่อนี้เป็นน้ำที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นสิริมงคลใช้ในการทำน้ำพระพุทธรณ์ต้นในพระราชพิธีต่างๆ เช่น น้ำอภิเษก พระราชพิธีบรมราชาภิเษก และน้ำพระพุทธมนต์ล้นยา เป็นต้น

น้ำห้วยเขมมาห้วย

เป็นลำห้วยที่มีน้ำไหลมาจากเขมมาห้วย ผ่านลงมาทางแนวป่าในบริเวณที่เป็นสถาบันราชภัฏ นครศรีธรรมราช ต้นน้ำอยู่ในเขตหมู่ที่ 4 ตำบลท่าจี่ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ลำห้วยนี้เรียกตามชื่อของภูเขมมาห้วย อันหมายถึงชัชนะอันยิ่งใหญ่ ที่ชาวเมืองนครศรีธรรมราช ในช่วง พ.ศ. 1900-2000 มีชัยต่อชาวที่มาทำสงครามกับชาวนครศรีธรรมราช เป็นน้ำที่มีโชคชัย ใช้เป็นน้ำในพระราชพิธีต่างๆ เช่น น้ำพระพุทธมนต์ น้ำพระบรมราชาภิเษก น้ำพระพิธีพนัสสัตยา เป็นต้น โดยนำไปรวมกับน้ำบ่ออื่นๆ ที่มีในตัวเมืองนครศรีธรรมราช

น้ำห้วยปากนาคราช

เป็นห้วยที่มีความศักดิ์สิทธิ์เหมือนตัวพระยานาคราช
อยู่ที่ตำบลเขาแก้ว อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช
น้ำจากลำห้วยนี้ไหลออกมาจากแอ่งหินที่มีลักษณะเหมือนปากพระยานาค
ไหลตลอดปี ตั้งแต่โบราณมาเชื่อว่าน้ำในห้วยนาคราชเป็นน้ำที่ศักดิ์สิทธิ์
และสำคัญเหมือนกับน้ำจากแหล่งอื่น ๆ 5 แหล่งข้างต้น
น้ำจากลำห้วยนี้ใช้เป็นน้ำพระพุทธรูปและพระราชพิธีร่วมกับน้ำทุก
แหล่งที่กล่าวมา

ตรงจุดที่ตักน้ำในห้วยปากนาคราชมี
ลักษณะเป็นแอ่งน้ำที่มีทางน้ำเล็ก ๆ
หลายสายไหลมารวมกัน ที่ใกล้จุดนี้มี
ต้นไม้อยู่สามชนิด คือ

-ต้นใบแฉ็ด 1 หมู่

-กอไผ่ลำเล็ก 1 กอ

-หวาย 1 กอ

เจ้าเมืองนครศรีเคยจัดให้มีคนเฝ้ามิให้ใคร
ตัดต้นไม้ทั้งสามชนิดนี้โดยเด็ดขาด
ทั้งนี้เพราะเมื่อเวลาใช้น้ำมาเสวย หรือ
ใช้ในพระราชพิธีนั้น ให้ตัดไม้มาทำ
กระบอกจากไม้ ใช้ใบแฉ็ดทำจุกปิดปาก
กระบอกลำน้ำ ใช้ใบไผ่ทำจุกปิดปาก
น้ำเข้าด้วยกัน

พระพุทธสิหิงค์

ตำนานหรือประวัติพระพุทธสิหิงค์ได้มีท่านผู้เรียบเรียงไว้แล้วหลายท่าน เช่น พระโพธิ์รังสี ปราชญ์แห่งเมืองเชียงใหม่ ได้เขียนเป็นภาษามคร รว พ.ศ.1960 และบรรยายเรื่องราว จนมาถึง พ.ศ.2454 สมเด็จพระบรมวงศ์เธอ กรมพระยา ดำรงราชานุภาพ ได้ทรงนิพนธ์ต่อจากพระโพธิ์รังสี มาจนถึงสมัยหลวงบริบาลบุรีภัณฑ์ ได้เรียบเรียงใหม่เป็นตำนานย่อและกล่าวข้อวิจารณ์ในทางโบราณคดี

ส่วนที่ผู้เขียนได้นำกล่าวมานี้ได้อ้างถึง"ตำนานพระพุทธสิหิงค์" ของพลตรีหลวงวิจิตรวาทการ เขียนขึ้นเนื่องด้วยได้มีการรวบรวมข้อเท็จจริง ที่ท่านผู้รู้ทั้งหลายเหล่านั้นได้ค้นคว้าแล้วมาเรียบเรียงไว้ให้เป็นตำนานที่อ่านง่าย เพื่อความสะดวกและเข้าใจแก่ผู้ที่เลื่อมใสศรัทธาทั่วไป

พระพุทธสิหิงค์ เป็นพระพุทธรูปที่กษัตริย์ลังกาได้สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ.700 ได้อัญเชิญเข้ามาสู่ประเทศไทย ในสมัยพ่อขุนรามคำแหง ฉะนั้น จึงต้องนับว่า พระพุทธสิหิงค์ เป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองของประเทศไทยมาอย่างแท้จริง แต่ในเมืองไทย พระพุทธรูปที่ทรงพระนามว่าพระพุทธสิหิงค์นั้นมีอยู่ 3 องค์ 3 แห่ง คือ

พระพุทธสิหิงค์ องค์ที่ 1

เป็นพระพุทธรูปปางนาคปรกสูง 96 ซม. หน้าตักกว้าง 66 ซม. หล่อด้วยสัมฤทธิ์ ปิดทองคำเปลว พระสรีระได้สัดส่วนและงดงามที่สุด จะหาพระพุทธรูปโบราณในเมืองไทยที่งดงามและได้สัดส่วนเทียมพระพุทธสิหิงค์องค์นี้ได้เลย ตามตำนานกล่าวว่าพระพุทธสิหิงค์ องค์นี้ศิลปะสุโขทัยประดิษฐานในพระที่นั่งพุทไธสวรรย์ กรุงเทพมหานคร

พระพุทธสิหิงค์ องค์ที่ 2

เป็นพระพุทธรูปเก่าแก่คู่บ้านคู่เมืองเชียงใหม่ มีความสำคัญคู่กับพระพุทธสิหิงค์ในกรุงเทพฯ และเมืองนครศรีธรรมราช เป็นพระพุทธรูปที่งดงามมาก องค์นี้ศิลปะเชียงแสน พระพุทธสิหิงค์ เชียงใหม่ เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย ขัดสมาธิเพชร หล่อด้วยสัมฤทธิ์ปิดทองคำเปลว หน้าตักกว้าง 40 นิ้ว ศิลปะเชียงแสนรุ่นแรก ปัจจุบันประดิษฐานในวิหารลายคำ วัดพระสิงห์ จ.เชียงใหม่

พระพุทธรลีหิงค์

พระพุทธรลีหิงค์ องค์ที่ 3

เป็นพระพุทธรูปเก่าแก่คู่บ้านคู่มืองนครศรีธรรมราชมีความสำคัญคู่กับพระพุทธรลีหิงค์เมืองเชียงใหม่ และกรุงเทพมหานคร เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย ขัดสมาธิเพชร แบบขนมตัม มีพระพักตร์กลม อมยิ้ม พระอุระอวบอ้วน หล่อด้วยสัมฤทธิ์ ปิดทอง หน้าตักกว้าง 14 นิ้ว สูง 16.8 นิ้ว นับเป็นพระพุทธรูปสำคัญ คู่บ้านคู่มืองมาแต่โบราณกาลประดิษฐานอยู่ในบุษบกไม้ ณ หอพระพุทธรลีหิงค์ ตั้งอยู่ระหว่างศาลาจังหวัดนครศรีธรรมราชกับศาลากลางจังหวัดนครศรีธรรมราช องค์นี้ศิลปะศรีวิชัย

พระพุทธรลีหิงค์ทั้ง 3 องค์ 3 สมัย 3 ภาค สร้างในสมัยเดียวกัน ผู้สร้างคือมหาภิกษุตรีลังกา 3 พระองค์ ทรงสร้างเมื่อ พ.ศ.700 พระพุทธรลีหิงค์ ที่ประดิษฐานอยู่ในนครศรีธรรมราชนี้ มีลักษณะ ตามแบบสกุลช่างท้องถิ่นเรียกว่า แบบขนมตัม คือมีพระพักตร์กลม อมยิ้ม พระอุระอวบอ้วน ประทับนั่งในท่าขัดสมาธิเพชร ชายสังฆาฏิสั้นระดับพระถัน เป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่มืองของ ชาวนครศรีธรรมราชเป็นพระพุทธรูปที่มีพระรูปและลวดส่วนที่งดงามมาก

ความหมายของนางกระดาน

ความหมายของนางกระดานแผ่นที่ 1

นามว่าพระอาทิตย์ พระจันทร์

พระอาทิตย์ หรือพระสุริยา เป็นผู้สร้างกลางวัน เป็นผู้ให้แสงสว่างและความร้อน แก่โลกมนุษย์และดาวเคราะห์อื่นๆ ด้วยการซักรถม้าเคลื่อนไปในจักรวาลไม่มีวันหยุด ให้พลังงานแก่สรรพสิ่งที่มีชีวิตทั้งปวง ก่อให้เกิดวัฏจักรแห่งดินฟ้าอากาศเป็นฤดูกาลถือเป็นเทพที่มีคุณูปการต่อการอยู่รอดของสรรพสัตว์พระจันทร์หรือ “รัชนิกร” เป็นเทพผู้สร้างกลางคืน เป็นสัญลักษณ์แห่งความอุดมสมบูรณ์ แล่งดงามอ่อนละมุน ถือเป็นเทพผู้อำนวยให้สิ่งมีชีวิตทั้งหลายได้พักผ่อน และผสมพันธุ์สืบมาถึงปัจจุบัน

ที่มา: <https://www.museumthailand.com>

ความหมายของนางกระดาน

ความหมายของนางกระดานแผ่นที่ 2

นามว่าพระธรรณี

เทพองค์นี้ มีหน้าที่รองรับน้ำหนักของสรรพสิ่ง และพยุงสิ่งทั้งหลายสิ่งที่พระอิศวรสร้างไว้ในจักรวาล ให้ดำรงอยู่เป็นเสมือนพ่อแม่ของเทพทั้งหลาย รองรับทุกอย่างโดยไม่รังเกียจ เป็นเทพผู้สะสมคุณงามความดีทั้งปวง เมื่อครั้งที่พระพรหมสร้างโลก และขอให้พระอิศวรปกครองโลก พระอิศวรทรงห่วงใยว่าโลกไม่แข็งแรงจึงมีการทดสอบโดยหยั่งพระบาทลงมา ซึ่งหากหยั่งทั้งสองพระบาทเกรงว่าโลกจะแตกจึงหยั่งพระบาทมาเพียงข้างเดียว

และในการนี้ มีพระธรรณีได้เข้ามาทำหน้าที่รองรับพระบาทของพระอิศวรเอาไว้ จากพุทธประวัติได้กล่าวถึงเกียรติคุณพระธรรณีอยู่ตอนหนึ่งว่า เมื่อวันเพ็ญเดือนหกก่อนพุทธกาล พระยารัตติมารมาขัดขวางมิให้พระสิทธัตถะตรัสรู้บุตรสืบล้มมาลัมโพธิญาณ มีการโต้เถียงทวงสิทธิ์โพธิบัลลังก์กัน พญามารจึงให้รีพล่ายยิพระสิทธัตถะ หวังให้พระสิทธัตถะลูกหนี หรือม้วยมรณ เหตุการณ์นี้ พระธรรณีได้สดับอยู่ เห็นจริงว่าพระสิทธัตถะมีเจตนากะทำเพื่อมวลมนุษยโดยแท้ จึงปรากฏกายขึ้นข้างบัลลังก์ได้รับโพธิ์ที่พระสิทธัตถะประทับแล้วก็ปิดน้ำในโมฬีแห่งตน กระแสลกลีหลังไหลออกจากเศาแห่งพระธรรณี นองท่วมประคองห้วงมหาสมุทร ในที่สุดเสนามารก็ตาย พระสิทธัตถะจึงสำเร็จอนุตรสืบล้มมาลัมโพธิญาณ

ที่มา :<https://www.museumthailand.com>

ความหมายของนางกระดาน

ความหมายของนางกระดานแผ่นที่ 3

นามว่าพระคงคา

เทพองค์นี้เป็นธิดาองค์แรกของพระหิมาวัตกับนางเมนา พระสวามีของพระคงคาคือ พระอิศวร พระคงคาเป็นเทพผู้อำนวยความชุ่มฉ่ำสมบูรณ์ให้แก่สรรพสิ่ง แต่เดิมอยู่บนสวรรค์ เพิ่งจะลงมาสู่โลกมนุษย์ ในครั้งที่ท้าวภคิราตสำเร็จการพิธีอัญเชิญให้ลงมาชำระอัฐิโอรสท้าวสักระที่ถูกก้าวกบิลบันดาลด้วยฤทธิ์เป็นเพลิงไหม้ตาย จึงจำเป็นต้องใช้น้ำจากพระคงคาบนสวรรค์มาชำระอัฐิ จึงจะหมดบาปไปบังเกิดในสวรรค์ได้อีก

ที่มา : <https://www.museumthailand.com>

พิธีโล้ชิงช้า

เป็นส่วนหนึ่งของพระราชพิธีตรียัมพวาย ตรีปวาย เป็นการต้อนรับพระอิศวรซึ่งเป็นหนึ่งในสามเทพเจ้าของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เชื่อกันว่าพระอิศวรจะเสด็จลงสู่โลกในวันขึ้นเจ็ดค่ำเดือนยี่ วันนั้นจะมีการแห่พระเป็นเจ้าไปถวายพระพรพระเจ้ายอหิว

เมื่อพระเป็นเจ้าเสด็จลงมาสู่โลกมนุษย์ก็ได้เชิญเทวดาองค์อื่นๆ มาเฝ้าและมาร่วมพิธีด้วย ได้แก่ พระอาทิตย์ พระจันทร์ พระคงคา และพระธรณี พราหมณ์จะแกะรูปสัญลักษณ์ของเทวดาแต่ละองค์เป็นเทารูปลงในไม้กระดานสามแผ่นเพื่อทำการบูชาในเทวสถาน แล้วจากนั้นจะนำไปปักในหลุมหน้าโรงพิธีนั่งดูโล้ชิงช้าหน้ากระดานเข้าหาตำแหน่งที่มีพระยายืนชิงช้านั่ง เรียกว่ากระดานลงหลุม ในวันขึ้น 8 ค่ำเดือนยี่

พระราชพิธีตรียัมพวายนี้จะกระทำในเทวสถานสำหรับพระนคร 3 เทวสถาน คือ เทวสถานพระอิศวร เทวสถานพระมหาวีรมศวร และเทวสถานพระนารายณ์ โลกบาลทั้งสี่ (พระยายืนชิงช้า และนาลิวัน) จึงต้องโล้ชิงช้าถวายและรับน้ำเทพมนตร์ด้วย

แต่เดิมนั้นพระราชพิธีตรียัมพวายจะจัดในเดือนอ้าย (ประมาณเดือนธันวาคม) ครั้นล่วงเข้าสู่สมัยกรุงรัตนโกสินทร์จึงได้เปลี่ยนมาจัดในเดือนยี่ (ประมาณเดือนมกราคม) พิธีนี้ถือเป็นพิธีขึ้นปีใหม่ของพราหมณ์ ซึ่งในหนึ่งปีพระอิศวรจะเสด็จมาเยี่ยมโลก 10 วัน พราหมณ์จะประชุมที่เทวสถานพระอิศวร แล้วผูกพรตชำระกายสระเกล้าเตรียมรับเสด็จพระอิศวร

@nakhoncity

www.nakhoncity.org

ศูนย์ประชาสัมพันธ์ สำนักงานเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

